

Коростаюва І.М.

МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: АДАПТАЦІЯ ДО КРИТЕРІЄВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА

Взятий Україною курс на інтеграцію економіки у світову ринкову систему, приєднання до Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ), вступ до Світової організації торгівлі тощо, обумовили необхідність упровадження у законодавство України визнаних у міжнародних відносинах стандартів захисту прав інтелектуальної власності. За роки незалежності в Україні прийнято ряд Законів як загальних, так і спеціальних, що регулюють правовідносини в сфері інтелектуальної власності, в тому числі такі норми з'явилися і в митному законодавстві України.

Норми, що стосуються захисту прав на об'єкти права інтелектуальної власності з'явилися в митному законодавстві України у 2001 році, а саме в Митному кодексі України 1991р. [1], як один із складів порушень митних правил (ст.116¹ «Переміщення через митний кордон України товарів або предметів, виготовлених з порушенням прав на об'єкт права інтелектуальної власності» - переміщення через митний кордон України товарів або предметів, виготовлених з порушенням прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом, - тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від одного до п'ятисот офіційно встановлених на день вчинення порушення митних правил мінімальних розмірів заробітної плати з конфіскацією товарів, що є об'єктами правопорушення, а на службових осіб - від десяти до тисячі двохсот офіційно встановлених на день вчинення порушення митних правил мінімальних розмірів заробітної плати з конфіскацією зазначених товарів (Закон України від 05.04.2001 р. N 2362-III) [2] та постанова Кабінету Міністрів України від 28.04.2001р. №412 «Про затвердження положення про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти що містять об'єкти інтелектуальної власності» [3]. Подальше удосконалення митного законодавства в сфері захисту прав інтелектуальної митними органами України відбулося з прийняттям

11.07.2002 р. та набуттям чинності новим Митним кодексом України (з 01.01.2003р.) [4], де у ст.1 визначено поняття «контрафактних» товарів, у п.4 ч.2 ст.11 - «сприяння захисту прав інтелектуальної власності учасників зовнішньоекономічних зв'язків, інших інших юридичних та фізичних осіб», визначається як одне з основних завдань митних органів наряду з захистом економічних інтересів України, застосуванням заходів тарифного та нетарифного регулювання, здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, боротьби з контрабандою та порушенням митних правил тощо, а також знайшов своє місце розділ X, який регламентує порядок здійснення контролю за переміщенням через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності.

Здійснення митними органами вказаної діяльності відбувається шляхом проведення відповідних митних процедур. Центральне місце при цьому належить митному контролю, як ефективному засобу виявлення та попередження порушення прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через митний кордон України. Необхідність впровадження спеціальних заходів митними органами обумовлено нематеріальним характером об'єктів права інтелектуальної власності та особливостями їх правового режиму порівняно із звичайними речами.

Отже, з 2001р. митні органи здійснюють сприяння захисту прав інтелектуальної власності тобто створюють такі умови при яких правовласник об'єкта права інтелектуальної власності отримує можливість захистити свої особисті немайнові та особисті майнові права до моменту випуску митницею товарів у вільний обіг.

Здійснюючи заходи, спрямовані на забезпечення належного виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством, його державами-членами та Плану дій Україна – ЄС, українська і європейська сторони у 2006 році започаткували діалог з питань захисту прав інтелектуальної власності між Європейською Комісією та Україною для вирішення питань у сфері інтелектуальної власності. У рамках цього діалогу відбувся ряд засідань Робочої групи з питань поліпшення захисту прав інтелектуальної власності в Україні, під час яких розглядалися питання щодо розвитку законодавства у сфері інтелектуальної власності в Україні; географічних зазначень; колективного управління у сфері авторського права і суміжних прав; захисту прав інтелектуальної власності та боротьби з правопорушеннями у цій сфері тощо. [5, с. 212]

Важливим кроком адаптації митного законодавства України до вимог Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС), яка є однією із угод ГАТТ, було прийняття 16.11.2006 р. нової редакції розділу X Митного кодексу України, що набув чинності з 11.02.2007 року [6], що суттєво відрізняється від попередньої редакції вказаного розділу. Відтепер митні органи України під час виконання завдань із сприяння захисту прав інтелектуальної власності мають значно більше повноважень, у тому числі здійснювати призупинення митного оформлення товарів, що не зареєстровані в митному реєстрі, який ведеться Держмитслужбою України, але мають ознаки контрафактності в порядку та на умовах передбачених законом (ст. 257-1 «Призупинення митного оформлення товарів за ініціативою митного органу»), що значно розширює можливості митних органів у захисті прав інтелектуальної власності та боротьбі з контрафакцією.

Слід сказати, що вказана норма Митного Кодексу передбачає більш активну позицію митних органів України на напрямі сприяння захисту прав інтелектуальної власності, яка полягає у застосуванні процедури призупинення заявлених до митного оформлення товарів щодо яких є підстави вважати, що їх переміщення здійснюється з порушенням прав на об'єкти права інтелектуальної власності. При цьому, застосування процедури призупинення у цьому випадку здійснюється митним органом щодо об'єктів права інтелектуальної власності, які не зареєстровані в митному реєстрі.

Виключною умовою застосування митними органами України процедури призупинення митного оформлення вищевказаних товарів за власною ініціативою, законодавець визначив наявність інформації про власника майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності, тобто його назву (або ім'я (прізвище), адресу, контактні телефони, адресу у мережі Інтернет тощо. Таким чином, процедуру призупинення митного оформлення товарів за власною ініціативою митного органу може бути почато виключно у випадку, якщо митним органом завчасно проведена відповідна робота з пошуку вказаної інформації про власника майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності (далі – правовласник ОПВ).

Частина третя цієї статті визначає механізм за яким митний орган працює з власником прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що не включені до митного реєстру та підозрюється у контрафактності. У день, коли товар, підозрюваний у контрафактності заявлено митним органам до митного оформлення, митний орган має на-

діслати про це повідомлення будь-якими засобами зв'язку (факсом, електронною поштою тощо, що дозволяють оперативно передати потрібну інформацію) на адресу правовласника ОПІВ. В цьому повідомленні зазначається митне оформлення яких саме товарів призупинено, причини та строк призупинення (що у цьому випадку складає 3 дні), найменування та адреса власників товарів, інша необхідна інформація, а також пропозиція щодо надання митному органу гарантії щодо відшкодування витрат і збитків, пов'язаних із призупиненням митного оформлення зазначених товарів.

Важливим є чітке визначення законодавцем строків:

а) отримання правовласником ОПІВ повідомлення митного органу про призупинення митного оформлення товарів, а саме – ***дата надіслання митним органом такого повідомлення правовласнику ОПІВ***;

б) надання митному органу вищевказаної гарантії, а саме – ***триденний строк***.

Законодавець також визначив дві підстави для призупинення митного оформлення товарів на строк 15 календарних днів, а саме – надання правовласником ОПІВ митним органам:

а) гарантії щодо відшкодування витрат і збитків, пов'язаних із призупиненням митного оформлення зазначених товарів;

б) письмового клопотання про сприяння захисту прав інтелектуальної власності.

Слід зазначити, що для застосування процедури призупинення митного оформлення товарів з власної ініціативи митного органу правовласник ОПІВ може обрати один з двох видів гарантій, а саме гарантію у вигляді:

1) ***грошової застави*** або 2) ***фінансової гарантії банку***.

Розмір гарантії є фіксованою величиною та складає еквівалент 5000 Євро. Гарантія вноситься на рахунок Держмитслужби України через установи банку безготівковим способом або готівкою (для громадян). Для застосування процедури призупинення, передбаченої частиною четвертою цієї статті правовласник ОПІВ має унести вказану гарантію протягом 3-х днів з дня отримання повідомлення митного органу, у випадку ж порушення цього строку, процедура призупинення митного оформлення не буде застосована.

Повідомлення про внесення грошової застави направляється до відповідного митного органу Департаментом заходів торговельної політики Держмитслужби України засобами електронного зв'язку

протягом доби за умови фактичного надходження цих коштів на рахунок Держмитслужби України.

Вказаний триденний строк призупинення митного оформлення товару з ініціативи митного органу, що надається законодавцем правовласнику для надання клопотання щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності та проведення банківських операцій з грошовими коштами (надання гарантії) не враховується у визначений ч.2 ст.257 цього Кодексу термін призупинення митного оформлення.

У випадку, якщо правовласник у вказаний строк не виявляє ніякої ініціативи щодо захисту своїх прав на ОПВ (не надсилає до митного органу вказане клопотання та не надає гарантію, щодо відшкодування витрат і збитків, пов'язаних із призупиненням митного оформлення зазначених товарів) – митний орган має здійснити митне оформлення вказаних товарів у звичайному порядку.

Отже, сприяння захисту прав на об'єкти права інтелектуальної власності у вигляді застосування процедури призупинення митного оформлення товарів, що підозрюються, як контрафактні в будь-якому випадку стає можливим за умови зацікавленості в такому захисті і прояві активності з боку власника майнових прав на ОПВ чи його представника.

У разі ж виконання вказаних умов у визначений законодавцем строк, митний орган призупиняє митне оформлення вказаного товару на строк передбачений ч.2 ст.257 цього Кодексу (на 15 календарних днів) і тільки після цього митний орган невідкладно інформує декларанта про причини застосування процедури призупинення митного оформлення. Слід сказати, що оскільки, частина четверта вказаної статті має бланкетний характер, подальші процедури та строки їх проведення митними органами нічим не відрізняються від процедури призупинення митного оформлення товарів, що внесені до митного реєстру, тому вони вчиняються згідно з положеннями частин 5-10 ст. 257 Митного Кодексу України. Інші питання реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, отримання інформації та взаємодії митних органів з іншими правоохоронними і контролюючими органами та власниками прав на об'єкти права інтелектуальної власності у разі призупинення митного оформлення товарів за ініціативи митного органу регулюються відповідною Постановою Кабінету Міністрів України [7].

Слід сказати, що норми стосовно призупинення митного оформлення товарів за ініціативою митних органів містяться у законодавстві усіх розвинутих країн та тих країн, що прагнуть визнання їх стату-

су, як країн з розвинутою економікою [8], тому введення цієї норми в митне законодавство України та приведення його у відповідність до стандартів ЄС є важливим кроком на шляху удосконалення національного законодавства з питань захисту прав на об'єкти права інтелектуальної власності. Європейська сторона визнала прогрес в Україні щодо роботи з приведення національного законодавства у відповідність до Угоди TRIPS та виконання зобов'язань у рамках Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС. Результатом цієї активної та кропіткої роботи є одна з найважливіших для України подій 2008 року у сфері міжнародної економіки – вступ України до Світової організації торгівлі.

Список літератури

1. Митний кодекс України, 1991р;
2. Закон України від 05.04.2001 р. N 2362-III) «Про внесення змін до Митного кодексу України»;
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.04.2001р. №412 «Про затвердження положення про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти що містять об'єкти інтелектуальної власності»;
4. Митний Кодекс України , 2003р.;
5. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування / Г.О. Андрощук (упорядкування). – К: Парламентське вид-во, 2007. – 320 с.;
6. Закон України від 16.11. 2006р. №359-V «Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України)»;
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2007 №622 «Питання реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, отримання інформації та взаємодії митних органів з іншими правоохоронними і контролюючими органами та власниками прав на об'єкти права інтелектуальної власності у разі призупинення митного оформлення товарів за ініціативи митного органу»;
8. Рішення Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав «Про Правила митного контролю за переміщенням через митний кордон товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності», ратифіковане Верховною Радою України 19 січня 2006 року (Закон України № 3383-IV).